

Waar ik liever niet aan denk

Jente Posthuma

Uitgeverij Pluim

237 pagina's / € 22,99

**Waar ik liever
niet aan denk**

JENTE POSTHUMA

Extra tips en achtergronden bij het Leesclubdossier in Boekenpost 193

Over het boek

Een naamloos blijvende ik-vertelster kijkt in korte fragmenten terug op de aanvankelijk hechte, maar steeds moeizamere relatie met haar tweelingbroer die al op jonge leeftijd tekenen van depressiviteit vertoonde en op 35-jarige leeftijd uit het leven stapte.

Over de auteur

Jente Posthuma (Enschede, 1974) studeerde Frans en Literatuurwetenschappen. Nadien werkte ze als journalist/interviewer voor diverse bladen, onder andere *de Volkskrant* en *De Groene Amsterdammer*.

Als schrijfster van korte verhalen publiceerde ze in onder andere *De Gids* en *Hollands Maandblad*.

Voor een van haar korte verhalen kreeg ze in 2012 de A.L. Sniijders-prijs.

In 2016 debuteerde ze als romanschrijfster met *Mensen zonder uitstraling*. Dat jaar verscheen ook *Probeer een beetje goed over me te denken*, een klein boek dat ze samen met haar man (fotograaf Bas Uterwijk) maakte over de zelfmoord van haar schoonvader.

Waar ik liever niet aan denk kwam in 2020 tijdens de eerste *lockdown* uit. Het boek kreeg positieve aandacht in de pers, maar verkocht matig vanwege de sluiting van de boekwinkels. In 2024 stond het in de schijnwerpers dankzij de nominatie voor de International Booker Prize. Haar derde boek, *Heks! Heks! Heks!* (2023), is een hervertelling van drie oude heksensagen aangevuld met een essay over het onderwerp.

[Wikipediapagina over Jente Posthuma](https://nl.wikipedia.org/wiki/Jente_Posthuma)

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jente_Posthuma

Discussietips

1. Hoe heb je de vorm van het boek, de talrijke korte hoofdstukjes, en het heen en weer springen in de tijd ervaren? Is de volgorde van fragmenten voor jou willekeurig of zie je samenhang?
2. In welke opzichten lijken Een en Twee op elkaar, waarin verschillen ze?
3. In hoeverre spelen rivaliteit en jaloezie een rol in hun verhouding?
4. Als lezer kijk je mee met Twee. Hoe kijkt ze naar haar broer in hun jonge jaren?
5. Hoe denkt Twee dat anderen naar haar kijken?
6. Bepaalde zaken keren diverse keren terug in wat Twee vertelt, onder andere de experimenten van nazi-misdadiger Mengele en de Twin Towers in New York. Welk verband zie je tussen deze onderwerpen, wat betekenen ze voor Twee?
7. In 2008, het jaar dat ze hebben afgesproken samen naar New York te gaan, zegt de broer tegen Twee dat hij niet meegaat en houdt hij haar voor dat ze ieder hun eigen leven moeten leiden. Wat doet dit met zijn zus?
8. Welke rol spelen 'water' en 'verzamelen' in het boek?
9. Als ze 27 wordt, heeft Twee 142 truien en vindt ze het hoog tijd om een therapeut te raadplegen. Wat is de betekenis van die truiencollectie?
10. Op diverse manieren is er sprake van ongelijkheid in de roman, een combinatie van twee zaken die (net) niet perfect is, een ongelijkheid die Twee steeds ziet. Welke voorbeelden zie je hiervan?
11. De ik-figuur krijgt geen antwoord op haar vraag aan haar broer waarom hij nooit heeft gezegd dat haar bemoeizucht hem dwarszat (p. 78). Waarom?
12. Twee jaar na de dood van haar broer gaat de ik-figuur opnieuw alleen naar New York. Waarom doet ze dat denk je?
13. In hoeverre gaat Twee anders kijken naar de relatie met haar broer na diens overlijden? Hoe beziet ze haar eigen rol?
14. Hoe ervaar je als lezer de beschrijving van haar rouw?
15. Wat is de rol van de ouders van Een en Twee in het geheel? Hoe heeft Twee haar positie in het gezin ervaren?
16. In hoeverre helpt het contact met therapeut Elza Twee verder?
17. Leo, de partner van Twee, zegt dat het een 'natuurwet' is dat in een relatie er altijd een partij is die meer liefheeft dan de ander. Hoe denk jij hierover?
18. Hoe zie je de relatie tussen Twee en haar partner Leo? Welke toekomst zie je voor hen na de dood van Een?

19. Hoe gaat Een met depressie om en hoe doet Twee dat? In hoeverre begrijp je hun manieren van omgaan hiermee?
20. Ondanks de zware thematiek brengt Posthuma ook humor in de roman. Op welke wijze(n) en hoe heb je dat ervaren?
21. Wie is volgens jou het hoofdpersonage: de vertelster of haar broer? Waarom?
22. In een kritische recensie op website De Reactor schrijft Anne Sluijs: 'Het is moeilijk je in te leven in het hoofdpersonage, het is moeilijk invoelbaar waaróm ze zo gehecht was aan haar broer en nauwelijks persoonlijke interesses of eigen ambities lijkt te hebben.' Hoe denk je over dit oordeel?
23. 'Het gaat over in de steek worden gelaten door iemand op wie je dacht te kunnen rekenen', zegt Posthuma in een interview in het *Algemeen Dagblad* uit 2020. In een interview in *Trouw* in 2024, kort voor de uitreiking van de Booker International Prize, formuleert ze het anders: 'Ik vind dat mijn boek vooral over eenzaamheid gaat, en over het onvermogen om je echt met een ander te verbinden.' Welke duiding spreekt je het meest aan, wat zou jij als kern van het boek aangeven?
24. In een recensie in *NRC* schrijft Judith Eiselin: 'De roman is een knappe oefening in perspectief. Is het wel betrouwbaar wat de ik-figuur over haar broer en zichzelf beweert?' In hoeverre vind je Twee een betrouwbare verteller?
25. De titel van het boek geeft aan dat de ik-figuur iets wil verdringen, vergeten. In *Trouw* schrijft Rob Schouten: 'De kracht van dit proza, is het onuitgesprokene.' Als je dit toch onder woorden zou willen brengen, hoe zou je het formuleren?

Achtergronden

Onderstreepte tekst is aanklikbaar en opent de betreffende website in een browser. Wie dit document heeft uitgeprint vindt bij ieder item ook de volledige url zodat deze ingetikt kan worden.

Interviews en reacties

1. YouTube: Interview met Jente Posthuma op de site van [De Balie](https://www.youtube.com/watch?v=SrpA5jpUWCA) (circa 48 minuten).
<https://www.youtube.com/watch?v=SrpA5jpUWCA>
2. YouTube: Marcel Möring in gesprek met Jente Posthuma (circa 10 minuten) op het kanaal van [Boekhandel Donner](https://www.youtube.com/watch?v=PKumcHEEjzA).
<https://www.youtube.com/watch?v=PKumcHEEjzA>
3. Audio: Gesprek met Jente Posthuma in het NTR-radioprogramma *Kunststof* (26 minuten).
<https://www.nporadio1.nl/podcasts/kunststof/40451/jente-posthuma-schrijver-en-dichter>
4. Uitgebreide (Engelstalige) informatie op de site van de [Booker Prize](https://thebookerprizes.com/the-booker-library/books/what-id-rather-not-think-about). Hier vind je onder andere een video-interview met Posthuma en vertaler Sarah Timmer Harvey, een video waarin een fragment van de Engelse tekst wordt voorgelezen, de mening van de jury, reacties uit de Engelstalige pers en gespreksvragen.
<https://thebookerprizes.com/the-booker-library/books/what-id-rather-not-think-about>
5. Uittreksel van *Waar ik liever niet aan denk* op [Scholieren.com](https://www.scholieren.com).
<https://www.scholieren.com/verslag/zekerwetengood/waar-ik-liever-niet-aan-denk-jente-posthuma>

6. Lezersrecensies van *Waar ik liever niet aan denk* op de website [Hebban](https://www.hebban.nl/boek/waar-ik-liever-niet-aan-denk-jente-posthuma).
<https://www.hebban.nl/boek/waar-ik-liever-niet-aan-denk-jente-posthuma>

7. Vrij toegankelijke recensies van de roman bij [Literair Nederland](https://www.literairnederland.nl/recensie-jente-posthuma-waar-ik-liever-niet-aan-denk/), [De Reactor](https://www.dereactor.org/teksten/waar-ik-liever-niet-aan-denk-jente-posthuma-signalement), [Tzum](https://www.tzum.info/2020/06/recensie-jente-posthuma-waar-ik-liever-niet-aan-denk/) en [Bazarow](https://bazarow.com/recensie/waar-ik-liever-niet-aan-denk/).
<https://www.literairnederland.nl/recensie-jente-posthuma-waar-ik-liever-niet-aan-denk/>
<https://www.dereactor.org/teksten/waar-ik-liever-niet-aan-denk-jente-posthuma-signalement>
<https://www.tzum.info/2020/06/recensie-jente-posthuma-waar-ik-liever-niet-aan-denk/>
<https://bazarow.com/recensie/waar-ik-liever-niet-aan-denk/>

8. Lees het begin van de roman op de website van [Athenaeum Boekhandel](https://www.athenaeum.nl/leesfragmenten/2020/waar-ik-liever-niet-aan-denk).
<https://www.athenaeum.nl/leesfragmenten/2020/waar-ik-liever-niet-aan-denk>

Bij het boek

1. De ik-figuur verwijst naar twee nummers van de Amerikaanse popgroep Ween. Nederlandstalige informatie over de groep op [Wikipedia](https://nl.wikipedia.org/wiki/Ween), uitgebreider op de Engelstalige [website van de band](https://www.ween.com/).
<https://nl.wikipedia.org/wiki/Ween>
<https://www.ween.com/>

Een uitvoering van het nummer 'Help Me Scrape the Mucus Off My Brain' is te beluisteren op [YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=rcPYW6Xi0FE). De tekst van het nummer staat op [LyricFind](https://lyrics.lyricfind.com/lyrics/ween-help-me-scrape-the-mucus-off-my-brain).
<https://www.youtube.com/watch?v=rcPYW6Xi0FE>
<https://lyrics.lyricfind.com/lyrics/ween-help-me-scrape-the-mucus-off-my-brain>

Ook het andere nummer waarnaar wordt verwezen, 'Friends' is te beluisteren op [YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=ixPQ9x6Gjpc). De tekst is eveneens te vinden op [LyricFind](https://lyrics.lyricfind.com/lyrics/ween-friends).
<https://www.youtube.com/watch?v=ixPQ9x6Gjpc>
<https://lyrics.lyricfind.com/lyrics/ween-friends>

2. De roman is opgedragen aan 'Jampiejoris'. Deze bijnaam van de ik voor haar broer is een verbastering van de namen Jan, Piet, Joris en Corneel (oorspronkelijk Jan, Pier, Tjoris en Corneel) uit het zeemanslied 'Al die willen te kaap'ren varen'. Meer over het lied op [Wikipedia](https://nl.wikipedia.org/wiki/Al_die_willen_te_kaap%27ren_varen).
https://nl.wikipedia.org/wiki/Al_die_willen_te_kaap%27ren_varen

3. De aflevering met schrijver J.M. Coetzee uit de interviewserie 'Van de schoonheid en de troost' waarnaar in de roman verwezen wordt, is nog op [YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=PAlyb00Y9MM) te zien op het kanaal van interviewer Wim Kayzer.
<https://www.youtube.com/watch?v=PAlyb00Y9MM>

4. De Twin Towers in New York spelen een rol in de roman en de hoofdpersoon herinnert zich de stunt van de Fransman Philippe Petit die in 1974 op een koord hoog boven de grond van de ene toren naar de andere liep. De documentaire *Man on a Wire* die in de roman genoemd wordt, is het verhaal van de planning en uitvoering van dit project. Een trailer van de documentaire vind je op [YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=ElawNRm9NWM).
<https://www.youtube.com/watch?v=ElawNRm9NWM>

Poëzietip

Het kan een mooie afsluiting (of een mooi begin) van een leesclubbijeenkomst zijn om een gedicht te bespreken dat een bepaalde verwantschap heeft met het boek dat centraal staat of met de auteur. Een suggestie: het gedicht 'Verloren vrijdag' uit de debuutbundel *Hier ligt de waarheid in overdaad* (2024) van de Vlaamse Myriem El-Kaddouri. De tekst van het gedicht is op diverse websites te vinden, onder andere bij [Neerlandistiek](https://neerlandistiek.nl).

<https://neerlandistiek.nl/2024/06/myriem-el-kaddouri-verloren-vrijdag/>

Samenstelling: Marlene Lunter en Frank Hockx